

Shaw's gestalte wordt bij Van Dalsum een mensch van vleesch en bloed, even slecht en even verdorven als al zijn nakomelingen, die een politieke ideologie aanhangen, welke gelijk op de ideologie, die deze eerste moordenaar uitspreekt. De woorden, die zoo wonderlijk goed passen in den stijl der omgeving geeft Shaw op de hém eigen wijze in den mond. Zij doen Kaïn zichzelf zien door allen schijn heen. Maar Van Dalsum toont hem als een slecht mensch, ómdát hij er zulke afgrijselijke theorieën op na houdt.

Shaw speelt met het verleden. Hij ziet terug op Adam en Eva en legt hen woorden in den mond, die ze verworven moeten hebben in een ervaring van tienduizenden jaren. De charme van dit spel ligt in die mengeling van ernst en speelschheid, de ernst om de realiteit, die Shaw kent, de speelschheid, om het hén te laten voorzien.

Maar bij Van Dalsum lijden Adam en Eva smartelijk om dit alles, dat zij, ongekend en ongezien, reeds als diep leed ondergaan. Van Shaw's spel blijft bij Van Dalsum niets meer over. Het is bittere ernst, daar het alles het heden voorspelt.

Tegenover de ironie van Shaw stelt Van Dalsum haat en tegenover Shaw's levenswijsheid stelt Van Dalsum een politieke oplossing. Bij hem staat men óf sceptisch tegenover deze oplossing of men ondergaat haar als een bevrijding.

Maar bij Shaw denkt men in de eerste plaats aan al wat aan dit Evangelie ten grondslag ligt. Zooals de gebroeders Barnabas zeiden: „Het gebeurt eenvoudig.” Dát weet Shaw: het gebeurt zoo in het Leven.

Er ligt iets krampachtigs in Van Dalsum's pogen een oplossing te geven voor huidige problemen. Bij een stuk van Shaw is dit al zeer hachelijk, daar hij diens sterkste zijde tot een bijna belachelijke zwakheid in een tooneel-schrijver maakt, n.l. niet in staat te zijn levende menschen te teekenen.

Uit de mentaliteit van Van Dalsum en de zijnen spreekt in de eerste plaats een groote mate van verontrusting over al wat zij als slecht zien in dezen tijd. Zóó diep ontroert hen die verontrusting, dat alles er door wordt teruggedrongen, ook de liefde tot het eenvoudige tooneel.

Het tooneel is voor hen het uitdrukkingsmiddel van hun gevoelens over hun tijd; het innigste gaat hen ter harte, hoe zij, via dit tooneel uiting kunnen geven aan hun opvatting over het maatschappelijke leven.

Maar hier staat de tooneelspeler als uitvoerende kunstenaar aan de grens van zijn gebied. Het is hem niet gegeven eigen gedachten tot volmaakt eigen vorm te scheppen. Hier drukt hem de last „dienend” kunstenaar te zijn. Hij is afhankelijk van den vorm, die voor hem geschapen wordt. Beantwoordt deze niet geheel aan zijn denken, dan verwringt hij haar, zooals bij dit stuk van Shaw.

Maar zelfs al vindt hij den kunstenaar, die weet uit te drukken juist dát wat hem bezielt, dan nog mag de gedachte, in het werk uitgedrukt, hem niet boven alles gaan.